

Fransje de Waard

Spirituele crises: transpersoonlijke psychologie als perspectief

Uitgeverij Van Gorcum, Assen.

300 blz. Euro 42,95

ISBN 9789023242819

Menselijke crises zijn inherent aan het leven. Crises en met name crises met een spirituele inhoud hoeven niet noodzakelijk gezien te worden als pathologisch. Sedert 1995 hebben deze crises formeel een plek in de officiële psychiatrische classificatie, de DSM. Echter het nieuwe hierin is, dat deze beschouwd worden als niet-pathologisch. Maar dan zijn we er nog niet, wat zijn het dan wel die spirituele crises? Fransje de Waard probeert in dit boek hierop een antwoord te geven, waarbij recht wordt gedaan vanuit een brede, en diepe benadering van de menselijke ervaring, zoals de auteur het zelf aangeeft in haar voorwoord. Psychospirituele problemen zijn ervaringen die voor iemand verontrustend zijn en die te maken hebben met zijn of haar relatie met het transcendente, zoals mystieke ervaringen of bijna-dood-ervaringen. En dit hoeft niets van doen te hebben met de georganiseerde religie. Deze ervaringen zijn niet toe te schrijven aan een geestelijke stoornis. Toch blijft het altijd belangrijk je af te vragen hoe pathologisch spirituele ervaringen zijn en hoe spiritueel pathologische ervaringen, gezien de verwevenheid in de praktijk. Vaak worden deze verward met elkaar. De auteur laat dit zien aan de hand van een boeiende beschrijving van het leven en de ervaringen van de bekende ziener Emanuel Swedenborg, die rond 1700 leefde in Zweden. Verder heeft ze de ervaringen van 18 mensen gedocumenteerd en verspreid door het boek beschreven. In hun relaas wordt het heel duidelijk dat een emotionele crisis spirituele facetten kan hebben, die niet alleen bij kunnen dragen aan een verder ontwikkeling op psychologisch vlak, maar een aandeel kan hebben in de spirituele ontwikkeling en zelfrealisatie van mensen.

In de volgende twee hoofdstukken komt aan bod hoe de wetenschap en de kerk met deze problematiek is omgegaan. De wetenschap en juist ook de psychologie is steeds tekort geschoten, doordat uitgegaan wordt van een heel beperkt mensbeeld. In de christelijke kerken is enerzijds een belangrijke plek toegekend aan mystici als Johannes van het Kruis, anderzijds is de kerk steeds spastisch omgegaan met spirituele ervaringen van gewone gelovigen. Omdat mystieke ervaringen niet zonder gevaren zijn, heeft de kerk het kind met het badwater weggegooid. Spirituele ervaringen werden niet gevorderd.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 een kader geïntroduceerd waarin wel plek is voor de spirituele crisis, de transpersoonlijke psychologie. Abraham Maslow was een van de grondleggers. Carl Gustav Jung, Roberto Assagioli en AH Almaas zijn belangrijke exponenten voor de toepassing in de psychiatrische en psychotherapeutische praktijk. Ken Wilber wordt beschouwd als de transpersoonlijke filosoof, die een kader beschreven heeft voor de transpersoonlijke psychologie, waarin uitdrukkelijk plaats is voor zingeving, mystiek en verlichting, maar ook voor pathologie. Hierdoor is het mogelijk op een gefundeerde wijze een onderscheid te maken tussen authentieke en pathologische aspecten van ervaringen en ontwikkelingen. Een belangrijke stap voorwaarts!

Door de afwisseling van gedegen analyses en de beschreven casuïstiek is het boek prettig te lezen. Het is zonder meer aan te bevelen voor mensen die geïnteresseerd zijn in spiritualiteit en emotionele ontwikkeling. Passend is dat de auteur zich bescheiden opstelt, ze geeft duidelijk aan dat over dit thema het laatste woord nog lang niet gezegd is, ze wil en kan geen kant en klare antwoorden geven, maar een aanzet geven tot discussie en daar is ze zeer goed in geslaagd. Duidelijk is dat een crisis aanleiding kan zijn tot verdere spirituele ontwikkeling, en verlichtings ervaringen, waarin contact gelegd wordt met het "ene".

Toegevoegd in het boek is een website met meer literatuur, maar vooral ook adressen van hulpverleners die kunnen omgaan met spiritualiteit in hun aanpak: www.spirituelecrises.nl.

Paul Soons